

แพทย์กับความเป็นบัณฑิตและพหูสูต

อัมพล สุอำพันธ์*

จากพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 ได้ให้ความหมายของคำว่า บัณฑิต หมายถึง ผู้ทรงความรู้ ผู้มีปัญญา นักปราชญ์ ดังนั้นแพทยศาสตร์บัณฑิต ควรหมายถึงหมอรักษาโรคที่ทรงความรู้ มีปัญญา เป็นนักปราชญ์ ส่วนคำว่าพหูสูต ในพจนานุกรมฉบับเดียวกันให้ความหมายไว้ว่าเป็นผู้ที่ศึกษาเล่าเรียนมาก เป็นผู้สดับตรับฟังมากความจริงทั้งคำว่าบัณฑิตและพหูสูต จากพจนานุกรมให้ความหมายเป็นที่เข้าใจแล้วว่า หมอต้องเป็นผู้ที่ศึกษาวิชาการทางการแพทย์มากและมีความรู้ทางการแพทย์มาก แต่ถ้าไปศึกษาคำว่าบัณฑิตและคำว่าพหูสูต ในเชิงของพระพุทธศาสนานั้นมีความหมายละเอียดอ่อนและลึกซึ้งกว่ามากมายนัก และถ้าผู้ที่เป็นแพทย์จะมีความเป็นบัณฑิตและความเป็นพหูสูต ดังในความหมายของพุทธศาสนาแล้ว ก็ควรจะมีความเป็นแพทย์ที่ดี ที่น่าเลื่อมใส และมีความเป็นคนที่สมบูรณ์มากขึ้น

บัณฑิต หมายถึง ผู้ที่มีจิตใจผ่องใสอยู่เป็นปกติวิสัย มีความเห็นถูกต้อง ยึดค่านิยมที่ถูกต้อง สามารถดำเนินชีวิตด้วยปัญญา นั่นคือ บัณฑิตจะเป็นผู้ที่รู้ดี รู้ถูก และรู้ชอบ จากความหมายนี้จะเห็นว่าผู้ที่จบการศึกษาแพทยศาสตร์จนได้รับปริญญา นั้นเป็นเพียงบัณฑิตทางการศึกษาเท่านั้น ยังไม่ใช่บัณฑิตที่แท้จริงในเชิงของพุทธศาสนาได้ เพราะผู้ได้รับปริญญาแล้วถ้าประพฤติไม่ดีเห็นแก่ได้ เห็นแก่อำภิสสินจ้างจนเกินไป ก็ไม่ควรที่จะเรียกตนเองว่าเป็นบัณฑิต สำหรับบัณฑิตที่แท้จริงย่อมต้องเป็นผู้ตั้งใจละเว้นสิ่งไม่ถูกต้อง ประพฤติประกอบแต่ความดี ความสุจริต ดังนั้น “บัณฑิตมิใช่ผู้มีเพียงปริญญา แต่คือผู้ที่มีคุณธรรม จริยธรรม และปัญญา”

ลักษณะของผู้ที่เป็นบัณฑิต ควรจะมีลักษณะเป็นคนดี คิดดี พูดดี และทำดี คิดดี หมายถึงมีความเห็นถูกต้องตามความเป็นจริง เข้าใจธรรมชาติของสิ่งแวดล้อม เข้าใจเพื่อนมนุษย์ด้วยกันเอง ไม่ยึดความเห็นของตนเป็นที่ตั้งจนเกินไป ควรมีความคิดให้อภัยเสมอ พูดดี หมายถึง เป็นผู้ที่พูดจริง ไม่พูดนินทาเสียดสีดูหมิ่นให้เสียน้ำใจ ควรพูดคำที่สมานไมตรีและพูดด้วยจิตใจที่เมตตา ทำดี หมายถึง มีความประพฤติที่ถูกต้องมีจรรยา มีความเหมาะสม ไม่ผิดต่อกฎเกณฑ์ของสังคม มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี เป็นที่รักของผู้ใกล้ชิด

พหูสูต หมายถึง ความเป็นผู้ฉลาดรู้ รู้จักเลือกเรียนในสิ่งที่ควรรู้ ศึกษาเล่าเรียนมาก ได้ยินได้ฟังมาก เป็นคนช่างสังเกต ช่างจด ช่างจำ ช่างคิด ซึ่งเป็นคุณสมบัติที่เป็นต้นทางของปัญญา ทำให้เกิดความรู้สำหรับการศึกษาเล่าเรียนจนได้รับปริญญา ทำให้เกิดความรู้เพื่อเป็นแพทย์ที่สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล เป็นแสงสว่างไปสู่ความมีลาภ ยศ สรรเสริญ และ ทุกสิ่งทีปรารถนา แต่ถ้าแพทย์มีแต่ความเป็นพหูสูต แต่บกพร่องในคุณธรรม ขาดความเป็นบัณฑิตก็อาจใช้ความเป็นพหูสูตนั้นไปทำความชั่วได้

ลักษณะของผู้ที่เป็นพหูสูตโดยสมบูรณ์ ควรเป็นผู้ที่ รู้ลึก รู้รอบ รู้กว้าง และรู้ไกล รู้ลึก หมายถึง มีความรู้ลึกซึ้งในการปฏิบัติงาน เช่น รู้กลไกของการเกิดโรคอย่างละเอียด รู้คุณสมบัติของยาที่เราใช้เป็นอย่างดี รู้รอบ หมายถึง เป็นคนช่างสังเกต รู้สิ่งต่าง ๆ รอบตัวรู้ความเป็นไปของเหตุการณ์ต่าง ๆ ในสังคม มิใช่รู้แต่วิชาแพทย์แต่เพียงด้านเดียว รู้กว้าง หมายถึง มีความรู้ถึงความเกี่ยวพัน ความสัมพันธ์

* ภาควิชาจิตเวชศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ของสิ่งต่าง ๆ ในเหตุการณ์ต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี ส่วนรู้ไกล หมายถึง มีความสามารถมองการณ์ไกล พยากรณ์เหตุการณ์ต่าง ๆ ด้วยปัญญาได้และรู้ถึงผลที่จะตามมาในอนาคตได้

การจะเป็นพหูสูตได้ต้องประกอบด้วย มีความตั้งใจฟัง ตั้งใจจดจำ ตั้งใจท่องบททวนตั้งใจขบคิดวิเคราะห์ปัญหาด้วยปัญญา

การศึกษาในคณะแพทยศาสตร์แต่ละแห่งต่างก็มุ่งเน้นไปที่ความเป็นเลิศทางปัญญาความเป็นเลิศทางวิชาการ เน้นความเด่นและความดังของสถาบัน ซึ่งประชาสัมพันธ์

ต้องทำงานหนักตัวเป็นเกลียว แต่บัณฑิตที่จบออกไปยังอ่อนด้อยในความเป็นบัณฑิต และอ่อนแอในด้านคุณธรรม เป็นที่น่าเป็นห่วง ยิ่งถ้ามองอย่างพหูสูตในแง่มองไปไกลในอนาคตแล้ว ทำให้น่าวิตกว่าภาพจน์ของแพทย์รุ่นหลัง ๆ อาจเป็นที่ตำหนิติเตียนจากสังคมเป็นอย่างมากถ้าในแวดวงของแพทยศาสตร์ศึกษา เพียงแต่พูดว่าคุณธรรมเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับผู้ที่จบเป็นบัณฑิตแต่ยังมีได้ทำอะไรเป็นรูปธรรมอย่างจริงจังให้กับรุ่นน้อง ๆ เพื่อความเป็นพหูสูตที่เปี่ยมไปด้วยความเป็นบัณฑิตและการมีคุณธรรม